

לגלילון מורהב
יש לשלוח בקשה ל-
a.mikta@amikta.co.il

שמעתא עמיקתא

גליון תקמ"ט | שמות - שובבני"ם | תשפ"ג | קהילת הניכי הישיבות | רמות ב' | ירושלים תובכ"א

הלכות מצויות באיסור יחוד

משיעורי
הרה"ג הרב יוחנן בורגר שליט"א
מו"ץ וראש כולל הוראה בשכונת רמות ב'

איסור יחוד

אסור להתייחד עם ערוה, משום שדבר זה גורם מכשול עברה. [ש"י"ע (אה"ע סי' כב סעי' א)].
מה"ת או מדרבנן

י"א שאיסור יחוד הוא מהתורה. [רמב"ן (ש' ג' ד"ה ומה שדקדק), רש"י (שבת יג. ד"ה מה אשת), תוס' (שבת יג. ד"ה מה), חינוך (מצוה קפח) וטור (אה"ע סי' כב)]. וי"א שהוא מדרבנן. [כן משמע מהרמב"ם (אסי"ב פכ"ב ה"ב). וכן בדעת התרוה"ד (סי' רמב). וכן משמע מהש"י"ע (שם סי' א). וכן דעת הקשו"ע (כלל קמב אות א). ומנורת המאור (נר א כלל ב ח"ג סי' כ' אות ג)]. ולמעשה יש לנקוט כדעת רוב הפוסקים שהוא מה"ת.
[לכ"ח (כלל קכ' אות א), ערוה"ש (אות ב) ושבת הלוי (ח"ה סי' רא)].

שתי נשים ואיש אחד

איסור יחוד של יותר משנים, כגון שתי נשים ואיש אחד, נחי' הפוסקים מהו חומרתו, י"א שהוא מה"ת. [כן משמע במאירי (קידושין פ. ד"ה אמר המאירי) והש"י"ע (קדושין פ"ד פתיחה לסי' כ)]. וי"א שהוא מדרבנן. וכן עיקר. [נדעת השואל בתשובת הרשב"א (ח"א סי' תקפז). ועי' ברשב"א (שם) דשתיק ליה בזה לשואל ומשמע שמודה ליה. שו"ר שכי"כ הערך שי (אה"ע סי' כב על סעי' ה ד"ה וכן לא תתיחד). וכן נקט בחו"י (סי' עג ד"ה ועוד, הובא דבריו בפת"ש אה"ע סי' כב). וכן הכריע בדבר הלכה (סי' א אות ח ועי' בהוספות סי' ז)].

חיובי לאוין או עשה

י"א שאיסור יחוד הינו מה"ת דוקא באיסור דעריות. [כן משמע מלשון הש"ס והרמב"ם (אסי"ב פכ"ב ה"ב) וכן היא דעת הטור (רס"י כב) והשואל ברשב"א (ח"א סי' תקפז ד"ה תשובה). וכן מצד פת"ש (סי' א). וכן נקט התורת חסד (אה"ע סי' יב איתו ו טו)]. וי"א שאפי' בחיובי לאוין אסור מה"ת. [פרישה (אות א), ב"ש (סי' א), ערוה"ש (אות ב) וחזו"א (אה"ע סי' לד סי' ו). ועי' במנ"ח (מצוה קפח אות ג) שכת' שלדעת הפרישה אפשר שגם חיובי עשה אסורים מדיא. ועיי"ש שמתמה עליו. ועי' בחק"ל (אה"ע סי' יח) ובתורת חסד (אה"ע סי' יב)].

פנייה

יחוד עם פנייה הוא מדרבנן. [ש"י"ע (סעי' ב)]. ומי"מ אם היא איננה טהורה אסור מה"ת כי הנדה דינה כשאר העריות. [רבי"ש (סי' תכה) וחק"ל (אה"ע סי' יז)]. ועי' בצ"ח (ח"ו סי' מ פ"ח אות ו) ובמכתבי הח"ח (מכתב טו)]. וכל שהגיעו לפירוקן הם בחזקת נדות. [מ"ב (סי' עה סי' יז)]. ועי' בש"ע (יו"ד סי' קצ סעי' ג) שמבואר שמי"ב שנים בכלל הגיעו לפירוקן. ובאג"מ (או"ח ח"א סי' כו) מבואר דמי"ב יש להחמיר מגיל י"א].

במקום שמענישים על אונס / על הרצון

איסור יחוד הוא אף במקומות שמענישים על אונס. [עי' בדרישה (שם) שכת' דלפי הראב"ד הובא ברמ"א (סעי' ב) מבואר דחיי' לפיתוי ולא לאונס (אבל לדעת החולקים על הראב"ד מוכח דס"ל דחיי' לאונס). ודעת החו"י (עי' אג"ע) דחיי' לפיתוי ולאונס. וכן דעת בעל הקהלות יעקב (שם). אולם הכרעת הביני"א (שם) דחיי' לפיתוי ולא לאונס. וכן פסק האג"מ (אע"פ ח"ד סי' סה אות יט) וכן נ"ד דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היולדת פ"ד הגה ד)].
ואף במקומות שמענישים אף על הרצון (כגון חוק יחסי מרות) לא מועיל כי תחפה עליו.

שיעור יחוד

איסור יחוד הוא כשיעור טומאה. [עי' בסוטה (ד), באמרי אש (אה"ע סי' קז) ובפוסקים שבסמוך]. והוא כחמש דקות. [עי' במנ"ח (ח"ד סי' צד סי' צו) שיש לקבוע שהוא חמש דק'. ועי' עוד באג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות כב), בית רענן (אה"ע סי' א), בדבר הלכה (סי' טו אות ב), בשבת הלוי (ח"ג סי' קפב) ובתורת היחוד (פ"א הגה כג) בשם הגר"ש"א זצ"ל].

שוהה פחות משיעור איסור

יחוד במקום שאי אפשר לשהות כשיעור טומאה אין בו איסור כלל. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות טו) והגר"ש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה). ועי' בקובץ תשובות (ח"ג סי' קפז)]. אולם במקום שיכולים לשהות שם כשיעור, אסור אף כשדעתם שלא לשהות. [מהרי"ל דיסק"ל (ק"ו"א אות ד)]. וכתב הגר"ש"א זצ"ל (הסכמה לספר דבר הלכה) דבכה"ג איסור תורה נמי איכא. ועי' באמרי אש (סי' קז)]. ומי"מ אף כשאין איסור יש להזהר בדבר במקום שהדבר מעורר חשד של הוראים. [אג"מ (שם)].

ספק באיסור יחוד

ספק איסור יחוד (כגון שאינו יודע אם היא בגיל האסור להתייחד עמה או במקום מח' שקולה בפוסקים), ביחוד מה"ת ספקו לחומרא ובדרבנן ספקו לקולא. [בעל הפלאה (נתיבות לשבת סי' כב אות טו)]. וכן יוצא מדברי מלכ"אל (ח"ד ר"יש קב), ערך שי (שם ד"ה הגיה), אג"מ (אה"ע סי' סה אות יב והא"ע ח"ד סי' סג אות ג ד"ה ועי' בקצור) ודבר הלכה (סי' טו אות א). דלא כחשבת הלוי (ח"ה ר"יש א ור"יש רה). ועי' בתוס' הרא"ש (קדושין פא: ד"ה אסור להתייחד). ועי' עוד משי"כ בשמעתא עמיקתא - גליון ר"ן].

המותרים והאסורים ביחוד

יוצאי חלציו

אם עם בנה ואב עם בתו

אם עם בנה וכן אב עם בתו מותרים להתייחד ולדור בקביעות לבדם. [ש"י"ע (סי' א) וח"מ (סי' א)].
עם בתו נשואה

אף אם בתו נשואה מותר להתייחד אפי' בקביעות. [מל"מ (סוטה פ"א ה"ג) וזית רענן (אה"ע סי' א)].
נכרים ונינים

מותר לאישה להתייחד ולדור עם בן בנה, או בן בתה. וכן הדין באיש עם בת בתו או בת בנו. וכן שאר דורות למטה. [ב"ח (סי' כב אות א וסי' כא) ופתי"ש (סי' ב וסי' כא סי' ק)].
בן חורג

בנים חורגים (שהגיעו לגיל יחוד) אסורים ביחוד עם הוריהם החורגים, אף אם גדלו אצלם מקטנותם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד), דבר הלכה (סי' ז אות כ) בשם החזו"א, מנח"י (ח"ט סי' קמ) ושבת הלוי (ח"ה סי' רה)]. ואף אם הבנים לא יודעים שהם חורגים. [דבר הלכה (סי' ז אות כ) בשם החזו"א]. ומי"מ מי שזומר שאם יגדלו אותם וגרים יחד ונמצאים בבית תדיר עמו ועם אשתו, אם נדמן איהו זמן קצר שלא היתה אשתו ונשאר הוא לבדו עם הבת החורגת וכן לאסור, וכן הדין אם היא נשואה זמן קצר עם הבן החורג. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד אות ב)].

שתי צרות - אשה והמותה

אין איסור להתייחד עם ב' יבמות, עם ב' צרות, עם אשה וחמותה, עם אשה ובת בעלה. [ש"י"ע (סי' ז). ועי' בפתי"ש (אה"ע סי' יז סי' ק) שבהיא מח' לענין בת חמיה (אחות בעלה מן האב ולא מן האם). ודעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ח הגה יט) שבוה"ו אין היתר של ב' יבמות]. ואף עם מי שלבו גס בה, פרוץ, או מי שעסקו עם הנשים, מותר להתייחד באופן זה. ואף לאיש כשר מותר להתייחד עמהן אף אם אינן כשרות. [דבר הלכה (סי' ה) אותיות כג-כד]. ועיי"ש שהיתר של ב' צרות הוא אף בכשרות].

אחות

מתייחד אדם עם אחותו לפרקים. [ח"מ (שם סי' ק א), חכ"א (כלל קכו אות יב) וערוה"ש (אות ב)]. בין עם אחותו מהאב בין עם אחותו מהאם. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סד אות א) ודבר הלכה (הוספות סי' ב)]. ואפילו אחותו נשואה רשאי להתייחד עמה. [דבר הלכה (סי' ב אות ג)]. ומי"מ הנמנע מלהתייחד עם אחותו תבא עליו ברכה. [ח"מ (שם) וחכ"א (שם), וכן הוא בערוה"ש (שם) וסיים דהרמב"ם לא הביא זה אף שבגמ' מפורש כן. ועי' בדבר הלכה (סי' ב שם בהגה) האם יחוד עם אחותו הוא דרבנן].

שיעור לפרקים

י"א ששלושים יום נחשב ליחוד ארעי ומותר. [אמרי יוסר (ח"ב סי' מג)]. וי"א ששיעור לפרקים הוא עד שלש לילות. [נצ"ח דבש הובא באוצה"פ (שם סי' ק)]. וי"א שאף שכשדרים ביחד עם ההורים והם נוסעים לאיזה שמחה וכדומה לכמה שעות, אין משום יחוד, אבל בודאי אין להניחם לבדם בבית בלילה לשעות רבות לפעמים קרובות, שיתחשב להם כקביעות, ולא שייך ליתן ע"ז דבר קבוע לכל אלא כפי הכרת כל א' א' את בניו ובנותיו. [אג"מ (אע"פ ח"ד סי' סה אות יא)]. ועיי"ש בסי' ס"ד (אות ג) עוד בזה. ועי' בדבר הלכה (סי' ב) אותיות ד-ה ובהוספות על סי' ב]. והעיקר כדעה הראשונה. [הגר"ש"א זצ"ל (תורת יחוד פ"ב הגה כב). ומי"מ בפרוצים יש להחמיר].

הפסקה של לילה אחד

אף אם הפסיקו תוך הל' יום, לילה א' אינו מועיל. והכל לפי הענין. [הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כב)].

אח עם שתי אחיות

עם שתי אחיות מותר להתייחד רק לפרקים ולא באופן קבוע. [אג"מ (אע"פ ח"ד סי' סד אות ג). ועי' בדבר הלכה (סי' ב אות ח) שמתפנק דשמא עם שתי אחיות מותר אפילו בקבע. אולם באג"מ (שם) אוסר. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כד)].

שני אחים ואחות

ב' אחים ואחות אחת (או יותר) מעיקר הדין רשאים לגור יחד, ומי"מ משום מדת חסידות וצניעות מוטב לעשות מאמצים למצוא סידור מתאים שלא יצטרכו לגור תמיד יחד. [צ"ח (ח"י"ב סי' סח)]. וכן דעת הגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב הגה כה) להיתר ומשמע אפילו לכתחלה].

שאר קרובים (כגון דודתו)

אסור להתייחד אף לפרקים עם שאר קרובותיו שהם בכלל ערויות כגון דודתו וכדו'. וק"ו שאסור עם אלו שהם מבני משפחתו מחמת קידושין כגון כלתו וכדו'. [נצ"ח מקדוש (שם), אמרי יוסר (ח"ב סי' טו), אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סט), בעל הקהלות יעקב (נטעו גב"אל פ"א סוף הגה ב) והגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"ב סוף הגה לא). ועי' בחק"ל (אה"ע סי' יב), בר"ש"י (קדושין פא: ז) ובעין יצחק (אה"ע סי' ח) בדעת הרי"ו (ח"א נתיב כג)].

זקנים

איסור יחוד הוא גם עם זקן או זקנה. [ש"י"ע (אה"ע סי' א)].
זקן והלש

זקן וזקנה אף אם תשש כחם אסור להתייחד עמם. [מקנה (שם פ. ד"ה ובוזה), דברי מלכ"אל (ח"ד סי' קב) ואג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות ח). ועי' בצ"ח (ח"ו סי' מ פכ"ב)]. ואם הוא חולה ושוכב במטה, עי' בהגה. [עי' באג"מ (שם) שכתב דבכה"ג אם ידוע שלא יכול להגיע לגבורת אנשים ע"פ רופאים מצד מחלתו ליכא איסור יחוד. אולם המקנה (שם) מחמיר אף בכה"ג. ובשעת הדחק יש מקום להקל. דהנה בש"י"ע (שם סי' א) משמע דאיסור יחוד אינו איסור עצמי אלא הוא מפני חשש גילוי ערוה. וכן מוכח מקדושין (פא: ז) מתייחד אדם עם אחותו ודר עם אמו ועם בתו. עיי"ש ברש"י. וכן משמע מהמאירי (שם פ. ד"ה אמר המאירי). וכן מוכח מהפרישה (ססי"ק כ). אולם האבי עזרי (אסי"ב פכ"ב ה"י"ב) כתי' שהוא איסור עצמי. וכבר תמה עליו החזו"א (הגהות על אבי עזרי שם) אותיות ח'ו]. ועי' בקרית מלך רב (ח"ב סי' כב), בחפ"ה בכסף (סי' כד), באג"מ (אה"ע ח"ד סי' לח ד"ה שלכן בעובדא) ובצ"ח (ח"ו סי' מ) פכ"ב אות ח וח"ו סי' מו אות ב]].

קטנים

קטן

קטן מגיל ט' שנים אסור להתייחד עמו. [ש"י"ע (סעי' יא) שלא גזרו אלא על יחוד עם איש הראוי לביאה]. וי"א שאם גדלוהו לקדושה וטהרה אפשר להקל עד גיל י"א (ולא עד כלל). [ש"י"ת אור שמח (סי' ד) והגר"ש"א זצ"ל (תורת היחוד פ"א הגה כה סד"ה וכדברנו). וכעין זה אמר הגר"ש"א זצ"ל (פתיח הבית פ"י עמ' קנה ותורת היחוד פ"א הגה כה סד"ה כדברנו ופ"ח הגה ו) בשם החזו"א שמותר להתייחד עם אשה שיש עמה קטנה בת עשר שנים, אף שכתבו הפוסקים להקל עד תשע שנים. וטעם ההיתר כי כב"ה"ג אינו מוסר עצמו לביאה. ועלה לא חיי' שמא יבוא לפתותו וכדו' דחזו"ל חששו על האש שיבוא לילד זה ולא על האישה כמבואר ברשב"א (ח"א סי' ססי' תקפז ד"ה ומעתה), ברש"י (שם פ. ד"ה עם ב' נשים) ובמאירי (שם) וכן הוכיח הביני"א (אות טו). וכן תמצא בדרישה (אות יב) ובט"ז (ססי"ק ט). וכן נקט בעל הקהלות יעקב (דבר הלכה הוספות חדשות על סי' ז)].

קטנה

קטנה מגיל ג' שנים אסור להתייחד עמה. [ש"י"ע (שם סעי' יא) שלא גזרו אלא על יחוד אשה הראויה לביאה]. ויש מלמדים זכות למי שנוהג להקל ביחוד עד שבע - שמונה שנים. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אות יב)]. ואין להקל בדבר בלא הוראת חכם. [נהגה בהלכ"ש (תפילה פ"כ הגה 31) כתי' בשם הגר"ש"א זצ"ל לאסור מגיל ג'. ועיי"ש שדחה בתוקף האלו שס"ל שהוא בגיל מאוחר יותר ע"פ החזו"א (או"ח סי' טו סי' ח ד"ה כתב) לענין איסור הסתכלות המכוסים שקטנות שאין יצר עליהן מחמת קוטנן הדעת נוטה שלא אסורים חכמים, ואין כאן שיעור בשנים אלא לפי מציאותן וקטנותן יש לדון בגיל מאוחר יותר, ע"כ. אולם הגר"ח"א זצ"ל (דרך שיחה פ"י קדושים עמי שנה) האמר שהחזו"א אמר כן אף לענין איסור נגיעה. ושבעל פה אמר החזו"א שהוא ערעך עד גיל שבע. ולפי"ז אפשר דח"ה לענין איסור יחוד].

מסתפק אם הגיעו לגיל שאסור להתייחד עמה

אם יש לו ספק אם היא בגיל האסור להתייחד עמה (או עמו) ואין בידו לברר בקל, ביחוד מהי"ת ספקו לחומרא ודרבנן לקולא. [ע"י המקורות לעיל לענין ספק איסור יחוד].

קטן עם קטנה

אין איסור לקטן פחות מייג' להתייחד עם בת פחות מיי"ב שנה. ואין בזה משום חובת חינוך. [נשיש'קדושין פ"ד סי' כב] ובי"ח (סי' כב). וכן נקט הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"א הגה כז סדי"ה אמנם). ועי' בשבט הלוי (ח"ה סי' רד אות ג) ובדברי סופרים (עמ' קלג בירור הלכה ד"ה ועפ"י).

חולים

חולה מחוסר הכרה

חולה מחוסר הכרה שלפי הרופאים אין לו סיכוי להתרפא, מותר להתייחד עמו. [הגרש"א זצ"ל (ועלהו לא יבול חי"ב עמ' שט). ועי' מה שציינו לענין זקן וחולה].

פגוע שיבולי

איסור יחוד נוהג אף עם נערה מפגרת בשכלה. [דכ"ן דחיי' לפיתוי אפשר דזה שייך אף בכה"ג. וכ"כ בנטעי גבריאל (יחוד פי' אות יב). אלא שעם מפגר אפשר דליכא יחוד דהרי החשש הוא על האיש שיבוא לפגותה, ע"י במארי' (פ' ד"ה אמר המאיר), בדרישה (אות יב) ובבניא' (בית הנשים אות טז). וכן מבואר בדבר הלכה (הוספת חדשות על סי' ב ע"ט) בשם החזו"א. ואפשר דזה לא שייך בניד. ובכה"ג אפשר דאין לחוש אף לאונס. וצ"ע].

עכו"ם

אישה עם עכו"ם

חז"ל גזרו על ייחוד עם גוי או גויה. [ש"י"ע (שם סעי' ב ויי"ד סי' קנ"ג סעי' ד)]. ומי"מ אשת איש אסורה ביחוד עם עכו"ם מהי"ת. [תרו"ח"ד (סי' רמב) ורמ"א (אה"ע סי' קטו סעי' ד). ואם היא פנויה נדה, מבואר במני"ח (מצוה תר) שגם חשיב גוי. ועי' בחלקת יואב (סי' כט) ובאתון דאיו (כלל כא)].

אשתו עמו

אסור לאשה להתייחד עם גוי אף כשאשתו לא הגוי עמו. [ש"י"ע (סעי' א)]. וכן אשה יהודיה שאמה נשואה לכנרי (ה"י"ס) אסור לה להתייחד עמו אף כשאמה עמו. [הגרשי"א זצ"ל (פי' סוף הגה ז)]. ואפילו הם רבים ונשותיהם עמהם יש משום יחוד. [ש"י"ע (וי"ד שם)].

נכרית שבעלה עמה

אע"פ שאסור להתייחד עם נכרית, אם בעלה עמה, מותר. [צור יעקב (סי' טז)]. וכן הדין אפילו אינו עמה דלא עלול להגיע בכל רגע. [יד שלום (סי' טט)].

עסקו עם הנשים

איש שעסקו ומלאכתו עם הנשים אע"פ שרגיל בהן אסור לו להתייחד עם הנשים. כיצד יעשה, יתעסק עמהם ואשתו עמו, או יפנה למלאכה אחרת. [ש"י"ע (סעי' ז)]. וי"א שמי שעסקו עם הנשים חמור מאיש אחר, ואף כשאשתו מותרתם ביחוד (כגון עם הרבה נשים לפי המבואר להלן) לו אסור. [וכן הלכה. [רמ"א (שם) וחי"מ (סי' א) ועי' בסו"א (סי' ק)]. ומי"מ אם הפסיק אומנותו דינו כשאר אנשים. [נראה פשוט. וכן דעת הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה כח)].

מי בכלל עסקו עם הנשים

מי שעסקו עם הנשים, פירושו שמלאכת אומנותו נעשית לנשים בלבד והנשים צריכות לו, וע"כ לבן גס בו וכולן מחפות עליו. כגון רופא וכדו' (ועי' בהגה). [רש"י (שם פב). הובא בב"י (שם)]. דעת הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג סוף הגה כח) שרופא כללי המטפל בגוף האישה בכלל זה, אע"פ שמתעסק אף באנשים, דומיא דמקדו' דם המזוכר בשי"ש שם שחשיב עסקו עם הנשים אע"פ שמתממ מקדו' דם אף של אנשים. וכ"כ בדבר הלכה (סי' ג אות כ וסי' ז אות יז). ומי"מ דעת הגרישי"א זצ"ל (שם פי"ג הגה ד) שרופא נשים וכדו' בשעת עבודתו אינו בכלל עסקו עם הנשים כי לא מרע לאומנותיה, וע"כ אם יש עוד ב' נשים עמו ניצל מיחוד].

בעל משרד

בעל משרד המעסיק פקידות במשרדו, איש עם עמם קשרי עבודה דינו כעסקו עם הנשים. [הגרשי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה כח)].

עם נשים שאינו מתעסק עמהן

אסור למי שעסקו עם הנשים להתייחד אף עם נשים שאינו עוסק עמהן. [שהרי א' מהטעמים שמחמירים עליו משום שלבו גס נשים כמבואר ברש"י (שם ד"ה לא יתייחד). וכן משמע מהפוסקים הנ"ל. וש"י"ר שכן דעת הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה כז)].

כמה אנשים או נשים

שתי נשים ואיש אחד

אסור לאיש אחד להתייחד אף עם ב' נשים. [ש"י"ע (אה"ע סי' כב). ועי' לעיל אם אסור מהי"ת או מדרבנן].

אחת מהן היא קרובתו

נשים ומותר להתייחד עמהן כאמו, בתו ואחותו, מתירות יחוד עם אישה אחרת. [אג"מ (אה"ע ח"ד סי' ס"ה אות ח) דאף אם יהיה לו עזות גם כשאיכא שם קרובותיו, דגס בהן וידוע שיחפו עליו מפני שהוא גנאי גם עליהן, מ"מ האישה האחרת לא תתצוה לעבור עברה בפניהן מפני הבושה. וכן דעת החזו"א (דבר הלכה סי' ח אות ד). ועי' בערך שי (סי' כב סעי' ה ד"ה וכן) שיצא לחדש שאיש א' רשאי להתייחד עם אשה א' גויה וא' ישראלית כי הישראלים מירתתי ממנה שתגלה קולנם, עיי"ש].

אשה אחת עם שני אנשים

אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים כשרים, אבל אם הם פרוצים אסור. [קדושין (פ)]. וכן דעת פוסקי בני אשכנז. [רמ"א (שם סעי' ה)]. וסתם בני"א שומר תורה ומצות בכלל כשר. [רמ"א (שם סעי' ה)]. וי"א שבזמן הזה אין דין כשרים לענין זה. [רמב"ם (אסי"ב פ"ב הי"ח)]. וכן יש לנהוג לבני ספרד. [ש"י"ע (שם)]. ומי"מ אין זה אלא חומרא. [משנה למלך (סוטה פי"א הי"ג) וש"י"ת שער יוסף (לחדי"א סי' ב ד"ה נדע זאת וסי' ד ד"ה מוצא)]. וכן מבואר בעצי ארוזים (סי' ק). ועי' בבן איש חי (עוד יוסף חי פי' שופטים אותיות ו) שהביא בסתם כדעת המחבר ובשם הי"א דעת הרמ"א. ושבו כת' שבעיר בגדא נהגו שבדרך עם ג' אנשים ליכא יחוד, ומוכח שהגו להקל כהרמ"א].

מי בכלל פרוץ

מי שמתייחד עם נשים וכ"ש עם עובר על קריבה דערויות מקרי פרוץ. [דבר הלכה (סי' ט אות ג). ועי' בלשון הרמב"ם (שם פב). ד"ה כל והחכי"א (כלל קכו אות ה). ועי' צ"א (חו סי' מ פ"ג)]. וי"א שאלו שמזלזלים בראיית מראות שאינם צנועים [שבט הלוי (ח"ה סי' רב)], אם יודעים חומר האיסור גם נחשבים פרוצים. [הגרשי"א זצ"ל (נטעי גבריאל פי"ט סוף טז)].

עסקו עם הנשים (למקילין לעיל)

אף עם ב' אנשים שעסקיהם עם הנשים בשעת הדחק יש מקום להקל שאין משום יחוד. [משמעות הרמ"א (סי' ה) ונו"כ (שם) שכת' דדוקא לענין יחוד עם ג' נשים מחמירין שאין יחוד בכה"ג. ועי' בזה בדבר הלכה (סי' ט אות ו)].

האשה פרוצה (למקילים לעיל)

מתייחדת אישה אף אם היא פרוצה, עם שני אנשים כשרים (ואם א' מהם פרוץ יבואר להלן). [שב יעקב (סי' יט) ועי' במקורות דלהלן לענין כשאחד מהם פרוץ].

שני אנשים ואישה אחת בשעת קבורה

אישה עם שתי אנשים כשרים, בשעת קבורה, אין משום יחוד אף לדעת המחמירים לעיל לאסור יחוד עם שתי אנשים כשרים. [ש"י"ע (וי"ד סי' שג סעי' ד)].

אשה אחת עם איש א' כשר וא' פרוץ

אע"פ שבב' פרוצים ואשה אחת יש משום יחוד, מ"מ אם אחד כשר ואחד פרוץ יש אומרים שאין משום יחוד, כי מתבייש הכשר מן הפרוץ וכן הפרוץ אינו עושה שום דבר בפני הכשר.

[נשיש'קדושין סי' כב] ולפי סברתו י"ל אפי' אם האשה פרוצה נמי ליכא משום יחוד, דהרי אכתי שייך לומר שהכשר לא יעבור, וע"כ הפרוץ לא יעשה בעירה. וכן פסק השר"ך שי (שם). והחזו"א (סי' לה) הסתפק בזה. ובשבט הלוי (ח"ה סי' רב ד"ה אם ב' כשרים) נוטה להקל. ועי' עוד בדבר הלכה (סי' ט אות ה)].

אחד מהם נרדם

אף אם אחד מהם נרדם אין משום יחוד ביום, כי חברו מרתת שבכל רגע יתעורר. [כן משמע מהראב"ד המובא ברמ"א (שם סעי' ה) שפסק דלא מהני שומר באופן זה אלא בלילה. ועי' בעור מקדש (שם)].

איש אחד עם הרבה נשים

י"א שבאיש א' עם הרבה נשים אין משום יחוד. [רמ"א (שם סעי' ה)]. ויש מחמירים. [רמב"ם (אסי"ב פ"ב הי"ח) וכן נראה מסתימת הש"י"ע. והחכמי"א (כלל קכו אות ד). הקשו"ע (כלל קכו אות ד) והערוה"ש הביאו ב' השיטות ללא הכרעה]. ובשעת הדחק יש מקום להקל. [שבט הלוי (ח"ג סי' קפג) ואג"מ (אה"ע ח"ד סי' סה אותיות יד וכו). ודעת הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד (פי"ג סוף הגה יט) להקל בזה].

הן פרוצות

אסור להתייחד עם ג' נשים נכריות או פרוצות. ואם אחת מהן כשריה אין משום יחוד (למקילים לעיל). [הגרשי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגהות לא-לב)].

ניול עם נהג אוטובוס בודד

אין להקל לנסוע לטוילים במקומות ששייך בהם איסור יחוד עם הנהג וכדומה אף אם הם נשים רבות. וכן אין לנסוע בספינה הנוסעת בים ע"י מלח בודד כשהיא מתרחקת ונעלמת הרבה מהחוף עד שלא רואים אותם כלל מהחוף. ומי"מ אם יש משהו נוסף המציל מיחוד (כמו שיתבאר בגליון הבא בס"ד) אין איסור. [הגר"ק זצ"ל (שבת ח"ג עמ' רמי) כי כמבואר לעיל לא מקילין לכתחלה ביחוד עם נשים הרבה].

עם פרוץ או עם מי שעסקו עם הנשים

אם האיש פרוץ או עסקו עם הנשים לכ"ע יש משום יחוד אף עם ג' נשים. [רמ"א (שם סעי' ה) לענין עסקו עם הנשים. ועי' במקנה (קדושין פב. על תוס' שה"ה עם פרוץ. וכן דעת הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה כד). ועי' להלן לענין גדר של עסקו עם הנשים].

נשים עם הרבה אנשים

הרבה נשים עם הרבה אנשים, אין חוששים ליחוד (אף למחמירים באיש א' עם הרבה נשים). [ש"י"ע (שם סעי' ז)]. י"א שאף אם הם פרוצים הדין כן. [כן יוצא מהש"י"ע דס"ל דאין דין כשרים היום ומי"מ פסק כהאי התיירא דהרבה והרבה. וכ"כ החכ"א (כלל קכו אות ג)]. וי"א שדוקא בסתם בני אדם הדין כן, אבל בפרוצים יש להחמיר גם בשלשה עם שלשה. [חי"מ (סי' ט), ב"ש (סי' יא) פתי"ש (שם סי' ק) בשם ברכ"י. אולם מהש"י"ע הנ"ל משמע דאף בפרוצים שרי בכה"ג]. ובשעת הדחק יש מקום לסמוך על המקילים. [הגרשי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה לה)].

כמה חשיבי הרבה

י"א שבי' עם ב' נקרא הרבה. [בי"ח (סוף אות ג), חי"מ (סי' ז) וט"ז (סי' ד)]. וי"א דדוקא שלש עם שלש דינם כהרבה. [ב"ש (סי' ח) וברכ"י הובא בבתי"ש (סי' ק) וכן נקט לעיקר החכ"א (כל קכו אות ג)]. ומי"מ אם הם כשרים יש מקום להקל בשלש נשים עם ב' אנשים. [חכ"א (כלל קכו אות ג)].

יחוד בלילה

אשה אחת עם שתי אנשים בלילה אסורים ביחוד אף לדעת המקילין לעיל, משום שחוששים שא' ירדם ונמצא השני מתייחד עם הערוה. ומי"מ אם הם שלשה אנשים אין משום יחוד. [רמ"א (שם סעי' ה) וב"יור הגרי"א (אות יג). ועי' בעור מקדש (שם) מש"כ לחדש לענין כשיש נר דולק, עיי"ש]. ולילה בענין זה הוא זמן שרגילים בני אדם ללכת לישון. ועל כן אם השומר הוא קטן וכדומה שיש לחוש מהזמן שהוא כבר רגיל ללכת לישון. [שהרי מקור דין זה הוא מהראב"ד (בעה"ש שער הפרישה) המובא בב"י (שם) וטעמו הוא משום שמא ירדמו].

השומרים נרדמים

אם יש שלש אנשים כני"ל רשאים לישון ואין צריך אפילו א' להישאר ער. [בית שלמה (או"ח סי' מח) משום שאין חשש עברה דמימר אמר דלמא בניי בניי יאקו אז זה זה. דלא כדרישה (שם אות יב)].

אחד מהם פרוץ

יש אומרים שאף כשאחד מהם פרוץ אם יש עוד שני אנשים כשרים אין משום יחוד. [כמבואר לעיל לענין יחוד עם שתי אנשים וא' מהם פרוץ. דהרי דין זה למד הראב"ד מיחוד בדרך ושם המהרש"ל התיר עם א' פרוץ. ועי' בבתי"ש (סי' ד)].

אשתו עמו בלילה

אם אשתו עמו אין יחוד כלל אף כשהיא שנה. [מארי' (קדושין פ) ופני"ז (שם). וכן פסק בדבר הלכה (סי' ז אות כב ובהגה כ), דלא כהפלגי' (סי' קצב סי' ק ד מובא במתח"ש שם סי' קד). אולם שם איירי בענין כלה שפרסה נדה ודע"יין לא בא עליה, ואי"כ י"ל דהיכן שכבר בא עליה מודו דמהני. ועיי"ש בתורת השלמים (סי' ח) דס"ל דאף בכלה שפרסה נדה מהני שמירת בעלה. וכן נקט בחזו"א (סי' צא סוף אות ג)]. ואף כשהאישה הגיעה אחרי שאשתו הלכה לישון. [דהרי מרתת שמא אשתו תתעורר. וכן פסק הגרישי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה ז)].

בנה עמה בלילה

י"א שבנה מועיל כשומר אף בלילה בלא שומר נוסף. [עי' בדבר הלכה (סי' ח אות ו)].

לקחה כדור שינה

אם אשתו לקחה כדור שינה ונשתקעה עיי"ז בשינה, כיון ששוב אין היא שולטת על שינתה, יש להחמיר שיש באופן זה משום יחוד. [שבט הלוי (ח"ה סי' רא ד"ה סי"א)].

נשים הרבה

י"א שאף לדעת המקילין שאין יחוד באיש א' עם ג' נשים, מ"מ בלילה יש משום יחוד. [בי"ח (אות ז) ד"ה אין ממנון) שנקט שאפי' לדעת רש"י שמותר יחוד עם הרבה נשים בלילה בשעה שחיישין שירדמו אסור]. וי"א שאפשר להקל בזה ביחוד עם ד' נשים. [הגרשי"א זצ"ל (תורת היחוד פי"ג הגה כא)]. וי"א שאף בג' אפשר להקל. ומי"מ מבואר לעיל שלא סומכים בזה על המקילין אלא בשעת הדחק. [אג"מ (אע"ה ח"ד סי' סה אות יד וכו)].

להאזנה לשיעורי בעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א במספר ישיר 073-295-1244

✉ להצטרפות לרשימת התפוצה ללא עלות ניתן לשלוח בקשה לדוא"ל: amikta@amikta.co.il

© שמעתא עמיקתא – לרפו"ש של חנה דינה בת צירל תחי' בתושחי' – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 052-767-0503

